

Տարեկան դիմ է 6 Արժաք Մեկնիկի
4 եղանակայ՝ 31/4
Մեկ ծանուցումը առկին 2 դուրով է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն՝ 1 ի
եւ 13ին կը սկսին:

Դուրս ելնալիք լրագրներուն նամակ
ծննդիդ առ նորին վրայ է:
Կրագրայ վերադարձնալ նամակ կամ որ
եւ ինչ գրութիւն Երագրիմ պիտի
ուղարկի. եւ ամենց նամակն ծախ
քը խրկողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՊՐԻՍՏԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐԸ

Լոնտրա 22 սեպտ.

Օսմանեան Քոնսուլիտէ՝ 54/4 54.

Փարիզ 22 սեպտ.

Օսմանեան Քոնսուլիտէ՝ 54 55/4:

Լոնտրա 24 սեպտ.

Օսմանեան Քոնսուլիտէ՝ 55, 54/8, 54/8:

Փարիզ 24 սեպտ.

Օսմանեան Քոնսուլիտէ՝ 55/4, 54/4:

Օսմանեան Պանքային՝ բաժնիները 9 1/2
գլուխ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Միջնորդ տերութեանց վերջին ծա-
նուցս գրեթե արտասխանոր՝ որ անհամ-
բերութեամբ կ'սպասուէր՝ վերջապէս
հասնելով՝ ամեն տարակից փարտանջում:

Ուստիս յայտարարութիւն կրնէ թէ
անկէ առաջ տուած պատասխանին եւ ա-
ռաջարկեալ վրայ կէտերուն նկատմամբ ը-
րամ յայտարարութիւններուն վրայ բան
մը չունի աւելցնելիք. և կաւելցնէ թէ
Եւհաստանի բարորութեամբ համար ե-
րեք տերութեանց բազմաթիւութիւնը ինք-
զինք համաժող և բաժանորդ ը գաւառի.
բայց մինչև որ Եւհասիք զենքը վարչ-
ունեն և երկիրը չիտարայի, Ռուսիս շորհ-
ման կամ արտօնութեան խօսք չ'ընար ը-
նել Եւհասցոյ:

Ուստի այս խնդրոյն վրայ վեճարա-
նութեան շարունակութիւնն աւելորդ
համարելով՝ արտասխանատուութիւնն իր
վրայ կառնու:

Եյս արտասխանին վրայ երեք տերու-
թիւններն ինչ ընթացք պիտի բռնեն
գեռ յայտնի չէ. բայց Եւրոպայ և Աստ-
րիոյ լրագրաց բերնին նայելով՝ շատ հաւա-
նական է որ պիտի ընեն:

Գաղղիոյ Բուլսոնի և Ռուսիոյ կա-
ռավարութեանց մէջ դաշնակցութիւն մը
հաստատուելու խօսքերն ալ՝ որ քանի մը
շարքի ի վեր տարածուելու էին Եւրո-
պայի մէջ՝ սուտ եղանակով. նմանապէս սուտ
եղաւ Ռուսիոյ կայսեր իր ժողովուրդը
Սահմանադրութիւն շորհելուն լուրը,
որ Բեղրադիոյ լրագրին խօսքին նայե-
լով՝ Ռուսիոյ կառավարութեան մտքին
անդամ անցած չէ եղեր:

Մարշալայէն եկած լուրերուն նա-
յելով՝ ռուսական իշխանութիւնը խիստ
միջոցներ ձեռք առեր է յերաժխտական
գաղանի ջանքերուն վրջ մը տալու հա-
մար: Սեպտ. 9ին սկսեալ քաղաքին դու-
ները գոցուել են 10 օր, և ամեն տունե-
րու մէջ ռուսականութեան կողմէն մէկ մէկ
գաղանայան դրուել են, որոց պաշտօնը պի-
տի ըլլայ ամեն բնակիչները լրտեսել. և
մանող եւրոպական վրայ հակողութիւնը
նել: Եսկէջ զատ հրաման եղեր է որ ետ
մնացած արեւելի տուրքերն անմիջապէս
հաւաքուին և չառողները պատժուին:

Եյս խտուութիւնները Մարշալայի

բնակաց զայրոյթը զրգուելով, սեպտեմ-
բեր 7/19ին Մարշալայի կառավարիչ
Պէրի կոմսն ապանակելու փորձ մը եղեր է
հրապիւ ռուսները մը. բայց իրեն չէ պա-
տահեր:

Եւհասիք ալ իրենց կողմանէ ամեն
հարց և միջոց կը բանեցնեն Ռուսիոյ
կառավարութեան ջանքերն ի դերու հա-
նելու և արտօնութիւնն ընկճել չա-
լու համար:

Եւստրիական լրագիր մը կը ծանու-
ցանէ, թէ նոյն իսկ Ռուսաց զորապետ-
ներուն վերաբերեալ նայելով՝ Եւհաս-
տանի արտօնութիւնը դիւրու և չա-
տով զգուշելու բան չէ: Բայց Եւհասիք
անհատին ատելութեամբ փառաւճ են
Ռուսաց դէմ: Պայտեր զորքերը պաշարի
ներութիւն կը քաշեն Եւհաստանի երկիր-
ներուն մէջ. վասն զի գիւղերուն բնակիչ-
ները զանազան տեսակներու պէս՝ ունեցած
նարանջին կառնեն իր փախիւն, և ապա-
տահայ հետ կերթան կը միանան եղեր:
Ռուսի, կրնան եղեր Ռուսաց զորապետ-
ները, զարմանալի բան չէ որ Ռուսաց
զորքերն ալ անօթի ջարդուելու համար
աւարաւորութիւններ ընեն:

Գերմանական դաշնակցութեան ու-
Տանիներոյ կառավարութեան մէջ
Հոլլանդի գրեթե անվերջ փայտը ծաղած
հին վեճը գեաղանախօսութեանց միջոցաւ
չ'ընտրով լուծուել, գերմանական դաշնակ-
ցութիւնը՝ որ Հոլլանդի գրեթե անվերջ
դաշնակցութեան երկիր կը համարի մաս-
նաւոր պայմաններով, վերջապէս որոշեր է
զենու գորութեամբ Հոլլանդի գրեթե
թիւնը գրաւել:

Տանիներոյ կառավարութիւնն ալ
Գերմանիոյ գորութեանը միայնակ դէմ
գնելու կարող չ'ըլլաւ: Եւ վերջին հետ
դաշնակցութիւն մը բրու, որով Հոլլան-
կառավարութիւնը ծովին ու ջանքերն օգ-
նութիւն պիտի ընէ Տանիներոյ կառա-
վարութեան: Երբէն կրուի թէ 18-20
հազար Հոլլանդի զօրք գումարուել են Տա-
նիներոյ սահմանադրուիլը:

Իսկ Գերմանիայի մէջ գեռ գորաց
շարժում չ'կայ. վասն զի Բուլսոնի կա-
ռավարութիւնը գեռ իր միջոց յայտնած
չէ դաշնակցութեան ժողովին որոշումը
գործադրելու եղանակին վրայ: Ար թուի
թէ դրոժը միայնակ դուրս հանել չուզեր,
բայց Եւստրիոյ գործակցութիւնն ալ ըն-
դունելու կը վարանի:

Հռոմի աթոռին և Իտալիոյ կառա-
վարութեան յարաբերութիւններն ալ
վերջին օրերս խիստ գաղանցած կերպին:
Հռոմի եկեղեցականութիւնը սա-
տիկ հրամաններ զրկեց Իտալիոյ եպիսկո-
պոսներուն, որպէս զի Իտալիոյ թագաւո-
րութեան սկզբանցն հաւանութիւն տուող
քահանայներն հրապարակաւ յետս կ'աշեն
իրենց հաւանութիւնը, ապա թէ ոչ ե-
կեղեցական պատմիներու ենթակայ պի-
տի ըլլան: Միւս կողմանէ լուր կուտան
թէ Իտալիական կառավարութիւնն ալ ի-
մանալով որ Հռոմի կառավարութեան
կողմէն Իտալիոյ քաղաքներուն մէջ նըս-
տող հիւպատոսներն աւագաններու ան-
ցաղիւր կուտան, զանոնք անեն ալ վրէն:

տեր է իր երկիրներէն, և Հռոմի մէջ
ունեցած հիւպատոսն ալ ետ կանգնէ:

Իտալիական վերջին լրագիրները Մեք-
թոր Իմանուէլ թագաւորին ծանր հի-
ւանդ ըլլալուն համարաները սուտ կը հա-
նեն. բայց մէջընդմէջ ամենք ալ կը խոստ-
վանին թէ բոլորովին անհիմն չեն:

Եւրոպայէն եկած վերջին լուրերը կը
ծանուցանեն թէ Մ. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս. Ս.
գուհին Գերմանիա քրտած Զանդորգութե-
նէն Եւրոպա վերադարձեր է: Պէրիքայի
թագաւորը մինչև Եւրոպա ուղեկից եղեր
է թագաւորին:

Ինքիւրիւնն սեպտեմբեր 8 թուով
լուր կուտան թէ Եւրոպայի լրագրաց
գրածին նայելով հիւսիսայինը Եւրոպայի
մաս հարաւայինը 100 հազար հակ (պալ-
կայ) բաւարար գրաւել են:

Եւրոպայէն գրուած ուրիշ լուր մը
նալ կը ծանուցանէ թէ հարաւային նա-
հանգաց կառավարութիւնը որոշեր է 500,
000 սե գերի զինուորել ու պատերազմի
զրկել, աւ պրոքանտա որ պատերազմէն ե-
տե իւրաքանչիւրին ազատութիւն տրուե-
լէ դատ՝ 75 արտավար (տէնիւմ) ալ տեղ
շորհուի:

Միւ Եւրոպայի սեպտեմբեր 12 թուով
եկած նորապէս լուրերն ալ կը ծանու-
ցանեն թէ հարաւային զորքերը Սօրիս
կողմէն, Բալթիկայի և Եւրոպայի
մայրաքաղաքներն մեկնել են: Հիւսիսայինը
Սուեթի մոտոք շարունակ կը ռմակո-
ւեն, բայց Սուեթը ամրոցը գրաւելու
ջանքերին ի դերու եղեր է, որովհետեւ
իրենց արձանիւն անթիւ ուսմաներէն գրե-
թէ բոլորովին քանդուել է:

Գաղղիոյ պաշտօնէից ժողովն մէջ՝ որ
այս օրերս յաճախ կը գումարուի, որոշ-
ուել է որ Մեքսիկայի համար 700 միլիոն
Ֆրանքի փոխառութիւն մը ըլլուի, որուն
200 միլիոնը Մեքսիկայի պատերազմին
ծախքը գոցելու, 500 միլիոնն ալ Մեք-
սիկայի ապագայ կառավարութեան պի-
տոյից սահմանուի:

Եյս փոխառութեան Գաղղիոյ կա-
ռավարութիւնը պիտի երաշխաւորէ, և
և Մեքսիկայի հանքերն ալ գրաւ պիտի
գրաւին:

Օսթապէն գրուած հեռագրաւոր մը
կը ծանուցանէ թէ մեծ պատրաստու-
թիւններ կըլլան հան Ռուսիոյ կայսեր ըն-
դունելու համար, որ Եւրոպայի հարաւա-
յին կողմէն երթալու համար Օսթաս-
պիտի գայ: Մ. կայսրը քանի մ'օր Օ-
սթաս կենալէ ետեւ, Թեոքոսիա (Բե-
թէ), Արք, Սիմֆերոպոլ, Պաղէ Սե-
րայ և Եւրոպայի պիտի երթայ: Սե-
յեմբեր 15ին ալ Բեղրադիոյ պիտի դա-
նայ:

Պուրթէն սեպտ. 3/15 թուով լուր
կուտան թէ Ռուսիոյ կայսեր եղբայր Ան-
տանիկն մեծ գուքն առջի օրը Տուրք-
վայէն անցեր է Գանուրի ծանրով Օսթ-
աս և անկէջ Գլըքս երթալու համար:

Եւրոպայի լրագրաց ամենց խօսքին
նայելով, Յունաստանի նոր թագաւորը՝

Մեքսիկայի լրագրներուն նամակ
ծննդիդ առ նորին վրայ է:
Կրագրայ վերադարձնալ նամակ կամ որ
եւ ինչ գրութիւն Երագրիմ պիտի
ուղարկի. եւ ամենց նամակն ծախ
քը խրկողին վրայ է:

Պարսկաստանէն եկած լուրերը կը ծա-
նուցանեն թէ Եւրոպայի մէջ մեծ
խտուութիւններ ծաղեր են:

Տարունէն եկած վերջին լուրերը՝ որ
մինչև օգոստոս 9 կը հասնին՝ կը ծանու-
ցանեն թէ Տարունի կրօնապետը կամ կը-
րօնական թագաւորն հրաման ըրեր է որ
օտարազգիներն անպատճառ վանեն Տա-
րունի հողէն:

Եյս հրամանին վրայ նորէն թիւնաւ-
թիւններն սկսեր են եւրոպացոց դէմ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարսկանութեան պաշտօնէի Մ. Գեմ-
Հալիմ փաշան մայրաքաղաքիս Կոնստան-
թեան համար նոր կարգադրութիւն մը
ըրաւ: Գործերուն շատութեամբ պատ-
ճառաւ դատաստանները շուտ չ'ընտրով
տեսնուել, ուրիշ չորս տեղեր ալ ոստի-
կանութեան մասնաւոր պաշտօնարաններ
պիտի հաստատուին: Մեկը Սուլթան
Մեհմեմէտ. մեկը Բեքայի մէջ, ուսկից
կ'սկսեալ պիտի ըլլան Գաղղի փաշա, Թա-
թար, Գալաթիա և մինչև Գալաթ-
թաշ. մէկն ալ Պէշիկթաշ, որուն պաշ-
տօնը Մ. Գեմ-Հալիմի տեղին բոլոր տնայող-
եան եղեր պիտի տարածուի: մէկ հատ ալ
Խալիկատայ՝ Մ. Գեմ-Հալիմի տեղին ծով-
զերքներուն համար:

Եյս չորս պաշտօնարաններն դատ պետք
եղած ատեն ուրիշներ ալ պիտի հաս-
տատուին:

Եյս պաշտօնարաններուն ամեն մէկին
մէջ ոստիկանութեան տեսուչէն և զապ-
թիւներու գլխաւորէն դատ՝ չորս անգամե-
բաղիպեալ մասնաւոր ժողով մ'ալ պի-
տի ըլլայ, որուն անդամաց երկուքը ոստի-
կանութեան պաշտօնէի կողմէն պիտի ընա-
լուին, և երկուքն ալ նոյն տեղերուն
պատուաւոր բնակիչներն:

Եյս մասնաւոր պաշտօնատանց ամեն
մէկուն մէջ ոստիկանութեան պաշտօնէի
կողմէն յատուկ գործակալ մ'ալ հարցա-
քննութիւններուն ներքայ պիտի գտնուի:

Պայտերական հրամանաւ
Եւրոպայի զանազան պաշտօնէի վր-
սեմ. թէ վերջի փաշան Պրուսիոյ դա-
ւալին կառավարիչ անուանեցաւ:

Եւրոպայի Բարձրագոյն ատենին
անդամ Մ. Գեմ-Հալիմ Եւրոպայի Իշ-
դաշի պաշտօնէի անուանեցաւ:

Գանուրի տեղին Կոնստանթնուլ և
սեմ. Մեհմեմէտ Իշի փաշան ապա-
րութեան Բարձրագոյն ատենին անդամ
անուանեցաւ:

Եւրոպայի Բարձրագոյն ատենին
անդամ Մ. Գեմ-Հալիմ Եւրոպայի Իշ-
դաշի պաշտօնէի անուանեցաւ:

Եւրոպայի Բարձրագոյն ատենին
անդամ Մ. Գեմ-Հալիմ Եւրոպայի Իշ-
դաշի պաշտօնէի անուանեցաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Եղբային Ա. արդու թիւնն ուրախ սրբ. տիւ իմացաւ ի պաշտօնէ Սահմանադրու. թեան Գործադիր յանձնաժողովէն, որ արդէն թաղական և երեսփոխանական ընտ. բուժիչները մայրաքաղաքին մէջ գրեթէ կատարուած են և Եղբին Բնդհանուր ժողովը կազմելու համար ամեն պատրաս. տու թիւները եղած են:

Ուստի յառաջիկայ ուրախ զոր, սեպտեմբեր 20, Սահմանադրութեան Գործադիր յանձնաժողովը անխնայ ջա. նիւքը սահմանադրապէս ընտրեալ երես. փոխանները Լմենապատիւ սրբազան Տե. ղապահ Տօր յատուկ հրաւիրմամբ պի. տի գումարուին և Բնդհանուր ժողով պի. տի կազմեն, որոյ այսքան ժամանակէ ի վեր անձկութեամբ կ'սպասէ բոլոր Եղբւ. և որուն ձեռքը յանձնուած է Եղբին բաղդը և սպազան: Ընտրականքն է որ այն նորընտիր սահմանադրական ընդ. հանուր ժողովը արգային յառաջադիմու. թեան, բարօրութեան և անդորրութեան նոր թուական մը պիտի բանայ:

10 սեպտ. 1863

Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Ա. Պօլիս

Եհաւասիկ Ա. Պօլսոյ թաղերէն ընտ. բողոքած աշխարհական երեսփոխանաց ընդ. հանուր ցուցակը, որուն մէջ միմիայն Ե. ղաթոն Գրիգոր էֆենտին տեղ Գում. գափուի թաղէն ընտրուելիք երեսփո. խանին անունը կը պակսի, անոր ալ ընտ. բողոքները վաղը պիտի կատարուի:

1. Մայր եկեղեցի

1. Սերվիլէն էֆենտի
2. Եսանեան Ստեփան պէյ
3. Օտեան Գրիգոր էֆենտի
4. Երամեան Գեորգ պէյ
5. Եղաթօն Գրիգոր էֆենտի (հրաժար.)
6. Եղաթօն Մկրտիչ աղա
7. Եղաթու պէֆենտի
8. Փանոսեան Կարապետ աղա
9. Օւրդարեան Գեորգ աղա
10. Եղանեան Յօհաննէս աղա
11. Երջակ Յակոբոս աղա
12. Բնուսիւնեան էֆենտի
13. Եյլատեան Մատթէոս աղա

2. Վեպիկ փաշա

14. Սաքանեան Եղեքստ աղա
15. Ֆրէնկեան Յակոբ աղա
16. Թաղաւորեան Գրիգոր աղա
17. Մանիկեան Մ. Մանուկ աղա

3. Եհնի Գարու

18. Փափաղեան Գեորգ ամիրա
19. Մինասեան Մկրտիչ աղա
20. Սուրենեան Յօհաննէս աղա
21. Մուրատեան Գրիգոր աղա

4. Սամաթիա

22. Երամեան Կարապետ պէյ
23. Եղբօ Սահակ էֆենտի
24. Ծերեռնեան Մինաս աղա
25. Գեորգեան Երիկ աղա
26. Միւհէնտիսեան Մարտիրոս աղա
27. Տատեան Սիմօն պէյ
28. Օտեան Եղան աղա
29. Բեթիլիսեան Յ. Տաթթոր
30. Տ. Գրիգորեան Պետրոս աղա
31. Սահակեան Մ. Սիս աղա

5. Եսաւը Գարու և Եհնի Մահալէ

32. Պալեան Սարգիս էֆենտի
33. Գափամաճեան Յարութիւն աղա

6. Թափաղաբու

34. Երամեան Երրահամ պէյ
7. Պալատ Սալմաթօմուրուկ և Գարա. կեօմիւրիկ միացեալ
35. Բաթիկեան Բարուդակ պէյ
36. Տատեան Երեսէն էֆենտի
37. Ֆրէնկեան Երրահամ աղա
38. Եհնուրեան Երթիկ աղա
39. Յովսէփեան Կարապետ աղա

8. Եյուպ, Ս. Եղեա և Ս. Եստուա. ծածին միացեալ

40. Սալուրեանեան Կիլիկոս աղա

9. Խաթիւղ

41. Եղաթօն Գրիգոր էֆենտի
42. Մոմ ձեան Ե. Մկրտիչ աղա
43. Բալենտեան Մատթէոս աղա
44. Տեմիրճիպաշեան Յարութիւն աղա
45. Իկիթպաշեան Եսայա աղա
46. Չարապեան Յակոբ աղա

10. Բէրա և Գաւառիաշա միաց.

47. Երատուենեան Յակոբ աղա
48. Պուրուսուկեան Յակոբ աղա
49. Ռափայէլեան Մ. տաթթոր
50. Գիսակ Թորոս պէյ
51. Եղեղաբեան Յօհաննէս աղա
52. Սթիվարաճեան Գեորգ աղա
53. Միսաբեան Ա. արդերեան աղա
54. Մարկոսեան Գրիգոր էֆենտի
55. Թաղաւորեան Գ. տաթթոր
56. Միւհէնտիսեան Մկրտիչ աղա

11. Գալաթիա և Պէյքօղ միաց.

57. Ելթուկ Տիւրքի էֆենտի

12. Պէշիկթաշ

58. Տատեան Յօհաննէս պէյ
59. Պալեան Կարապետ ամիրայ
60. Կրիկեան Եղեղեանի պէյ

13. Օրթաքիւղ

61. Ելեանաբեան Խաչիկ աղա
62. Մինասեան Մինաս էֆենտի
63. Տամուտեան Յակոբ աղա
64. Տանըմեան Յօհաննէս աղա
65. Երեսուկեան Յօհաննէս աղա

14. Գաւուրու չէճմէ միաց.

66. Կիւմլիճի Գաւապար աղա

15. Հիսար և Պոյաճի գեղ միաց.

67. Մուպահեմեան Յակոբ աղա

16. Սթենեա, Եհնի գեղ, Պէօլիւք տէրէ միաց.

68. Եհնուրեան Յովակիմ աղա

17. Գանդիլի և Գատը գեղ միաց.

69. Միւհէնտիսեան Յօհաննէս աղա
70. Եղաթեկեան Սարգիս աղա

Գուգիւնձուք և Իճաթիէ միաց.

71. Եղաթեկեան Եսայա աղա
72. Երեսուկեան Գրիգոր աղա

19. Իւսիլուտար Ս. Խաչ

73. Պէհլուր Ումէտ աղա
75. Պէյլէր Յակոբ
75. Երատուենեան Գրիգոր աղա
76. Գրապեան Գաբրիէլ աղա

20. Իւսիլուտար Ս. Կարապետ

77. Բօյոյեան Եւտիմ աղա
78. Երատուենեան Սիմօն աղա
79. Գաւեան Բիւրիկեանցի Յարութիւն աղա
80. Սարուխանեան Յարութիւն աղա

Եյս ցուցակին մէջ տեսնուած ան. ձանց, ինչպէս նաև եկեղեցական երեսփո. խանաց մէջէն ոմանց համար օտարութեա. թեանց հպատակ ըլլալու կարծիք ըլլա. լով, հարկ չէ ըսել թէ երկու ցուցակն ալ քննուելով, օտար տէրութեանց հը. պատակ ըլլալին ստուգուած թէ՛ եկեղե. ցականաց և թէ՛ աշխարհականաց տեղ. ուրիշ անձնիք ընտրել պէտք կը ըլլայ:

ՊԱՇՏՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ի սկզբանէ անտի ազգային վարչութիւ. նը իւր գլխաւոր պարտաւորութիւններէն մէ. կը համարած է գաւառաբնակ Հայոց յատուկ լինածը տանիլ և անոնց բողոքը, եթէ իրա. լացի է, անդանդաղ լսել և արժանը ի գործ դնել: Ուստի զարմացմամբ կը տեսնուի Մա. սիս լրագրոյն 605 թուոյն մէջ Երզնկայէն ուղ. դուած նամակ մը, որուն մէջ նամակագիրը ազգային վարչութիւնէն կը գանձատր թէ Ա. աւջնորդի մասին իրենց խնդրագիրները ան. ձեմ մնացած են:

Ազգային վարչութիւնը՝ եթէ այս տեսակ անհիմն և անհեթեթ գանձատրութեա. կը համարած մը ի վեր քանի մը լրագրաց միջոցա. կը հրատարակուին, միտքնէր և պատասխա. նելու խորհէր, իւր արժանապատուութեան անվայել և բազմաթիւ ազգային զբաղմանցը արգելիչ գործ մը ըրած կը ըլլար: Ուստի թո. ղուցած է ցարդ և միշտ կը թողու որ ամեն մարդ ազատորէն դատէ և քննէ իւր ընթաց. քը և որոշումները, վանքի կարծեաց ազա.

տութիւնը կը յարգէ և մամուլին օգուտները կը ճանչնայ: Սակայն երբ ամբողջ հասարա. կութեան մը թարգման կը կանգնի մէկը, և ներգաւթիտ ու ապերախտ ոգով պատմական եղելութիւններ կ'ուրանայ և կ'ամառագէտ կը ձեւանայ, ու կ'սկսի պատահած չարեաց պատ. ճառը վարչութիւնը համարիլ: Վարչութիւնն ալ չէ թէ ինքզինքը արդարացնելու, այլ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու և զրաբա. նութիւնները մէկ խօսքով ջրելու համար կը հարկադրուի ի պաշտօնէ խօսիլ:

Երկրակառուոյս յունուար ամսոյն 30 ին. Երզնկայեց իրողմէն հանրագիր մը հասաւ ի Պատրիարքարան: Սոյն հանրագրով Երզնկայի հասարակութիւնը իրենց առաջնորդ Առաքել վարդապետին լեռագէտ ընթացքէն կը գան. դատէին և անոր դադարուել կը խնդրէին:

Վարչութիւնն այս հանրագիրը կարգաց. բողոքարկուները 1063 և գործը քննելէ հ. տեւ. առաջնորդին դադարուել անսիջապէս որոշեց: Երբ Երզնկայի քննութեան վեհապետա. մոյն մէջ բողոք տուին որ Առաքել վարդապե. տը կը դժկամակի պաշտօնէն հեռանալ, և ինչ. պէս որ որոշուած էր՝ Մուշ գեղ, որուն մի. աբանն է, վարչութիւնը ստատիկ հրաման զրկեց՝ որ եթէ չի հնազանդի, Բ. Գրան հրա. մանադրով Երզնկայէն պիտի վանուի: Առա. քել վարդապետը վարչութեան երկրորդ հը. րամանը կատարեց: Երզնկայի քննող առաջնորդ մը խնդրեցին, այն է Մեսրոպ վարդապետը, որ երբ նա չուզեց ընդունիլ առաջնորդական պաշտօնը, Պալատու քարոզիչ Բարթոլո. մէոս վարդապետի համար խնդիր եղաւ:

Ժողովն Բարդուղիմէոս վարդապետը կան. չեց և յորդորեց նոյն պաշտօնին, սակայն յիշ. եալ վարդապետը առարկեց որ ինքը հասակին նկատմամբ սահմանադրապէս առաջնորդական պաշտօն վարելու պայմանը չունի, թէ քանի որ մօտ օրերս Սահմանադրական վարչութիւ. նը պիտի հաստատուի, յարմարագոյն կը դա. տի այժմ առաջնորդի ընտրութիւնը ետ ձգել: Եւ որովհետեւ Երզնկայի երկպառակութեան մէջ է, իրեն խաղաղար քննիչ երթալու կը հաճի մէկ քանի ամսուան համար:

Ժողովը այս դիտողութիւնները օրինա. ւոր գտնելով՝ Երզնկայեցոց հաղորդեց: Եր. զնկայիցի հաւանութիւն տուին և խոստա. ցան Բարդուղիմէոս վարդապետին ճանապար. հորդութիւնը ծախսեց գումարը ճարել: Այս կարգադրութիւնը ասկէ զերթէ երկու ամիս առաջ եղած է: Սակայն անգործադրելի մնա. լուն պատճառը ինչ է՝ վարչութիւնը չէ, այլ զրամական միջոցը, որով թէ պատրիարքա. րանի անուակը և թէ քննիչ որոշուած վար. դապետը զուրկ ըլլալով՝ Երզնկայեցոց կիշար վճարել և զանի ճանաչ հանել:

Արդ իրաց տողդ վիճակը այս ըլլալէն ետքը, ինչ ոգով կը յանդգնի Երզնկայեցոց թարգման կանգնող նամակագիրնայն թիւր և սխալ դատողութիւնները ընել, բայց մի. այն իւր թանձր տգիտութիւնէն և ապահորհ. բնութիւնէն:

Ազգային վարչութիւնը երբէք չյուսար. որ յիշեալ նամակագիրը Երզնկայի արթուն հասարակութեան բերանն ըլլայ, վանքի քաջ գիտէ որ կոկիկ և ազգասիրական եռանդ մը ապարդիւն բաներ են, երբ անոնց յանկեղծու. թիւնը հաստատող նիւթական գործ և ապա. ցոյց չեն տեսնուիր:

Ազգային վարչութիւնը իւր հաստատու. թիւնէն ի վեր գիր մը ան. ձեմ չէ թողուցած և ըստ օրինի պէտք եղած անօրէնութիւնները ըրած է, իւր օրով կատարուած գրեթէ երեք հազար թէ ներքին և թէ արտաքին գործոց համար բնաւ չհորհակալութիւն չսպասեր, այլ կը վշտանայ երբ ապերախտութեան հետ չարամտութիւն և ճշմարտութեան հակառակ ընթացք մը կը տեսնէ իւր նկատմամբ: Ինչ. պէս ամեն ազգային, նոյնպէս առժամանակ. եայ խառն ժողովը անհամբեր կ'սպասէ որ Սահ. մանադրական վարչութիւնը հաստատուի, և ինքը իւր պաշտօնէն՝ որմէ քանիցս անգամ հրաժե. յատուաւ և չընդունուեցաւ՝ հրաժարի. և ազգային գործոց կարգադրութիւնը հաս. տատակ կանոնաց համեմատ գործադրուիլը տեսնէ:

12 սեպտ. 1863

Ի Պատրիարքարանի Հայոց:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրուսայէն սեպտեմբեր 11 թուով մեզի զրուած նամակ մը հետեւեալ լուրերը կուտայ ամսոյս 7 ին շարաթ օրը պատու. հած ցուտիկ հրկիւղութեան վրայ:

«Յերեկուան ժամը 9ին Մէթ պաշե. ըսուած թաղին մէջ փուռէ մը հրդեհ ելնելով՝ քիչ միջոցի մէջ քանի մը ձիւղե. լու բաժնուեցաւ, և տուններուն խոտու. թեանը պատճառաւ առաջը չկրնայով առնուիլ, հայոց թաղը՝ որ Պրուսայու մէ. ջէն անցնող դեղին երկու կողմը տարած. ուած է, գրեթէ բոլորովն մոխիր դար. ձաւ:

« Լուսաւորչական հայոց եկեղեցին, առաջնորդարանը, հոռեական հայոց ե. կեղեցին, դպրոցները, քանի մը մետաքսի գործարաններ և 1300 ի մօտ հայոց տու. ներ մօխիր եղան:

« Տեղւոյս կառավարիչը և քաղաքիս երևելի բնակիչներէն Բիլա էֆենտին և Մուսթաֆա աղան մարդասիրաբար մե. ծամեմ օգնութիւններ ըրին հրկեղեցոց, և իրենց բնակարաններն անոնց բացին:

« Հրդեհը մինչև կիրակի առտու տեւեց և բոլոր ժողովրդեան ու տեղական կառավարութեան կարգէ դուրս ջանիւքն և ջրհաններուն անդուլ աշխատութեամբ հաղիւ մարեցաւ, չորս հինգ հազար հայ. ապրի ժողովուրդ անյարկ և անպատասխար թողով, մեծ մասն յետին թշուառու. թեան մէջ: »

— Բիլա (Մաքըզ) կղզւոյն մէջ պա. տահած խուովութեան վրայ եկած տեղե. կութիւնները մէկ մէկու չեն յարմարիր:

Մայրաքաղաքիս Ժողովուրդ լրագրին խօսքին նայելով, կղզւոյն մէջ պատահած վերջին հրդեհէն ետեւ՝ որ քաղաքին մեծ մասը այրեց՝ կայսերական կառավարու. թիւնը հրաման ըրեր էր որ այրած թա. ղերը նոր յատակադէմ մը վրայ շինուին ա. լելի կանոնաւոր ու լայն փողոցներով:

Եյս խմատունը կարգադրութիւնը մէկ քանի կառուածատերերու բանին չգա. լով, կառավարութեան հրամանին հակա. ռակ իրենց նախին յատակադէմ վրայ տուններին շինել սկսեց են: Տեղական կառավարութիւնն ալ տէրութեան հրա. մանը զինու զօրութեամբ յարգել տալ ուղեւորով, ցաւալի կռիւ մը ծագեց:

Տէրիսէի Հափաթալը պիտի ալ կը. սէ, թէ խուովութիւնն աղբւրի մը պատճառաւ ծագեր է, որով կղզւոյն բը. նակիչներն երկուքի բաժնուելով իրարու հետ կռուեց, երկու հօգի մեռեր, չորս հօգի ալ վիրաւորուեց են:

Իգմիրի Լիւրաւորալ լրագրին ալ հե. տեւայը կը գրէ:

« Ծանրակշիւ դէպքեր պատահե. ցան Բիլա կղզւոյն մէջ: Տեղւոյն պա. հապան զօրքերն ու քաղաքէն քիչ հեռու Ս. Թեղաւորոս գիւղին բնակիչներէն ոմանք սեպտեմբեր 3/15ին Ս. Լուսաբի հրապա. րակին վրայ կռուեցան և արիւնհեղու. թիւն եղաւ: Եյս ողբալի կռուոյն մէջ զինուոր մը մեռաւ մէկն ալ վիրաւորե. ցաւ: Իսկ յոյներէն երկու հօգի վիրաւո. լեցան:

« Եյս ցաւալի կռուէն ետեւ Ս. Թոն. դատօսի բնակիչներն սպառնացան զէնքով քաղաքն իջնել և հոն ալ կռիւր շարու. նակել: Աղբւրի քաղաքական ժողովն ան. միջապէս գումարուելով խուովութեան առաջին առնելու համար պէտք եղած միջոցներուն վրայ խորհիլ սկսաւ:

« Եհաւասիկ այս լուրէն ետեւ սեպ. տեմբեր 5/17 թուով եկած հեռագրա. լուրը:

« Օնուորներուն և բնակչաց մէջ պատահած կռիւն ետեւ, գործերն այ. սօր աւելի գէշցան և մտքերը չափազանց զրգուռած են: Օնուորներն հատու. ցում կը խնդրեն, և երկուք կայ որ նո. ղին արիւնհեղութիւն կը ըլլայ: Դմանաւոր իւր խաղաղութիւնը վերադարձաւ հա. մար ոչ բաւական զօրք կայ, և ոչ ալ պատերազմական նաւ: »

Ար հաւատեն թէ անցեալ շարաթ օրը Բ. Գրան հրամանաւ Ս. սեմ. Գե. լիք Ելի փաշան Բիլա կղզին գացեր է քննութիւն մ'ընելու:

— Ուստի թոյլն սեպտեմբեր 11 թուով հետեւեալ կը գրեն մեզ:

« Երեկ Պօլսէն Եհանա գացող եր. կու ուրհանդակները ժամը 9ին հոգ. ցու. »

լով 10 1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 26) 27) 28) 29) 30) 31) 32) 33) 34) 35) 36) 37) 38) 39) 40) 41) 42) 43) 44) 45) 46) 47) 48) 49) 50) 51) 52) 53) 54) 55) 56) 57) 58) 59) 60) 61) 62) 63) 64) 65) 66) 67) 68) 69) 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) 77) 78) 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) 86) 87) 88) 89) 90) 91) 92) 93) 94) 95) 96) 97) 98) 99) 100) 101) 102) 103) 104) 105) 106) 107) 108) 109) 110) 111) 112) 113) 114) 115) 116) 117) 118) 119) 120) 121) 122) 123) 124) 125) 126) 127) 128) 129) 130) 131) 132) 133) 134) 135) 136) 137) 138) 139) 140) 141) 142) 143) 144) 145) 146) 147) 148) 149) 150) 151) 152) 153) 154) 155) 156) 157) 158) 159) 160) 161) 162) 163) 164) 165) 166) 167) 168) 169) 170) 171) 172) 173) 174) 175) 176) 177) 178) 179) 180) 181) 182) 183) 184) 185) 186) 187) 188) 189) 190) 191) 192) 193) 194) 195) 196) 197) 198) 199) 200) 201) 202) 203) 204) 205) 206) 207) 208) 209) 210) 211) 212) 213) 214) 215) 216) 217) 218) 219) 220) 221) 222) 223) 224) 225) 226) 227) 228) 229) 230) 231) 232) 233) 234) 235) 236) 237) 238) 239) 240) 241) 242) 243) 244) 245) 246) 247) 248) 249) 250) 251) 252) 253) 254) 255) 256) 257) 258) 259) 260) 261) 262) 263) 264) 265) 266) 267) 268) 269) 270) 271) 272) 273) 274) 275) 276) 277) 278) 279) 280) 281) 282) 283) 284) 285) 286) 287) 288) 289) 290) 291) 292) 293) 294) 295) 296) 297) 298) 299) 300) 301) 302) 303) 304) 305) 306) 307) 308) 309) 310) 311) 312) 313) 314) 315) 316) 317) 318) 319) 320) 321) 322) 323) 324) 325) 326) 327) 328) 329) 330) 331) 332) 333) 334) 335) 336) 337) 338) 339) 340) 341) 342) 343) 344) 345) 346) 347) 348) 349) 350) 351) 352) 353) 354) 355) 356) 357) 358) 359) 360) 361) 362) 363) 364) 365) 366) 367) 368) 369) 370) 371) 372) 373) 374) 375) 376) 377) 378) 379) 380) 381) 382) 383) 384) 385) 386) 387) 388) 389) 390) 391) 392) 393) 394) 395) 396) 397) 398) 399) 400) 401) 402) 403) 404) 405) 406) 407) 408) 409) 410) 411) 412) 413) 414) 415) 416) 417) 418) 419) 420) 421) 422) 423) 424) 425) 426) 427) 428) 429) 430) 431) 432) 433) 434) 435) 436) 437) 438) 439) 440) 441) 442) 443) 444) 445) 446) 447) 448) 449) 450) 451) 452) 453) 454) 455) 456) 457) 458) 459) 460) 461) 462) 463) 464) 465) 466) 467) 468) 469) 470) 471) 472) 473) 474) 475) 476) 477) 478) 479) 480) 481) 482) 483) 484) 485) 486) 487) 488) 489) 490) 491) 492) 493) 494) 495) 496) 497) 498) 499) 500) 501) 502) 503) 504) 505) 506) 507) 508) 509) 510) 511) 512) 513) 514) 515) 516) 517) 518) 519) 520) 521) 522) 523) 524) 525) 526) 527) 528) 529) 530) 531) 532) 533) 534) 535) 536) 537) 538) 539) 540) 541) 542) 543) 544) 545) 546) 547) 548) 549) 550) 551) 552) 553) 554) 555) 556) 557) 558) 559) 560) 561) 562) 563) 564) 565) 566) 567) 568) 569) 570) 571) 572) 573) 574) 575) 576) 577) 578) 579) 580) 581) 582) 583) 584) 585) 586) 587) 588) 589) 590) 591) 592) 593) 594) 595) 596) 597) 598) 599) 600) 601) 602) 603) 604) 605) 606) 607) 608) 609) 610) 611) 612) 613) 614) 615) 616) 617) 618) 619) 620) 621) 622) 623) 624) 625) 626) 627) 628) 629) 630) 631) 632) 633) 634) 635) 636) 637) 638) 639) 640) 641) 642) 643) 644) 645) 646) 647) 648) 649) 650) 651) 652) 653) 654) 655) 656) 657) 658) 659) 660) 661) 662) 663) 664) 665) 666) 667) 668) 669) 670) 671) 672) 673) 674) 675) 676) 677) 678) 679) 680) 681) 682) 683) 684) 685) 686) 687) 688) 689) 690) 691) 692) 693) 694) 695) 696) 697) 698) 699) 700) 701) 702) 703) 704) 705) 706) 707) 708) 709) 710) 711) 712) 713) 714) 715) 716) 717) 718) 719) 720) 721) 722) 723) 724) 725) 726) 727) 728) 729) 730) 731) 732) 733) 734) 735) 736) 737) 738) 739) 740) 741) 742) 743) 744) 745) 746) 747) 748) 749) 750) 751) 752) 753) 754) 755) 756) 757) 758) 759) 760) 761) 762) 763) 764) 765) 766) 767) 768) 769) 770) 771) 772) 773) 774) 775) 776) 777) 778) 779) 780) 781) 782) 783) 784) 785) 786) 787) 788) 789) 790) 791) 792) 793) 794) 795) 796) 797) 798) 799) 800) 801) 802) 803) 804) 805) 806) 807) 808) 809) 810) 811) 812) 813) 814) 815) 816) 817) 818) 819) 820) 821) 822) 823) 824) 825) 826) 827) 828) 829) 830) 831) 832) 833) 834) 835) 836) 837) 838) 839) 840) 841) 842) 843) 844) 845) 846) 847) 848) 849) 850) 851) 852) 853) 854) 855) 856) 857) 858) 859) 860) 861) 862) 863) 864) 865) 866) 867) 868) 869) 870) 871) 872) 873) 874) 875) 876) 877) 878) 879) 880) 881) 882) 883) 884) 885) 886) 887) 888) 889) 890) 891) 892) 893) 894) 895) 896) 897) 898) 899) 900) 901) 902) 903) 904) 905) 906) 907) 908) 909) 910) 911) 912) 913) 914) 915) 916) 917) 918) 919) 920) 921) 922) 923) 924) 925) 926) 927) 928) 929) 930) 931) 932) 933) 934) 935) 936) 937) 938) 939) 940) 941) 942) 943) 944) 945) 946) 947) 948) 949) 950) 951) 952) 953) 954) 955) 956) 957) 958) 959) 960) 961) 962) 963) 964) 965) 966) 967) 968) 969) 970) 971) 972) 973) 974) 975) 976) 977) 978) 979) 980) 981) 982) 983) 984) 985) 986) 987) 988) 989) 990) 991) 992) 993) 994) 995) 996) 997) 998) 999) 1000)

«Այս առաջին վերադարձը ձիավարը հաս բերին. կողպուղեւած սուրհանդակին ալ խնայեցի դարձած է»

«Այս լուրը տեղւոյս կառավարութիւնն իմանալով խիտն բազմաթիւ հեծելազոր հանեց աւազակները գտնելու, բայց դեռ լուր մը չկայ»

«Ընդհարմի օրը կամուրջէն խուսալ բանող շողենաւորներն մէկուն կատան ձախելով երեք հոգի վերադարձեցան, երկուքը բաւական ծանր կերպով»

«Բանի մը շարքի մէջ վեր լուր մը կը պարտի թէ Միջերկրական ծովուն մէջ Վերինկայի հարաւային նահանգացի զօրաշահով ծովապատակ նաւ մը կը շրջի»
«Այս լուրը մայրաքաղաքս գտնուող ամեն բիկայի նաւերուն և նաւատերերուն մեծ երկինջ պատճառած է, այնպէս որ քանի մը օր առաջ Խոմենիան անուն ամերիկացի նաւ մը մայրաքաղաքս մեկնելէն առաջ ուղեք իր դրօշակը փոխել, բայց նաւաստիներն այս խորհուրդին դէմ կեցան»
«Ըստ զորքացի զբաղմունիայի մը, հարաւային ծովապատակ նաւերը մինչև ցայսօր հարկեր յետևեն աւելի հիւսիսային նաւ բռնեք ու ընկղմեք են, և այս կերպով 12 միլիոն թալէրի մօտ փաստ հասուցեք են»

«Բուսիցի և Բուսիցի զաւառներէն եկած լուրերուն նայելով բաժնագիր բերքն այս տարի խիտ առատ ըլլալու յոյս կուտայ»
«Այնպէս որ Ներքինի Համալսարանի ըստին նայելով՝ միայն բաւական բերքն այս տարի մէկ միլիոն 700 քաակ մօտք պիտի բերէ Տաճկաստանի»

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐ

Բեքրապուրէն սեպտ. 23 թ ուղի եկած հեռագրաւոր մը կը ծանուցանէ թէ Յունաստանի Գեորգ Ե. թագաւորը նոյն օրը Բեքրապուրէ հասեր է, և կայսրը ու մեծ դուքսերը մինչև երկաթուղի լոյն կայարանը դիմաւորելու գացեր են»
«Սոյն հեռագրաւորը կը ծանուցանէ նաև թէ կայսրը սեպտ. 30 ին Գրքըմ՝ Կապատուի»

ՄԵԾՄՈՒԿ ԵՒ ԽՐԵՄԵԱՆ

Մեր խմբագրական պաշտօնին մէջ եթէ երբեք մեղի տալովութիւն կամ նողկանք բերող բան մը կայ՝ Մէծ մօռայի հետ վիճաբանելն է՝ փասն զի ո՛ր ժամանակ որ այս դժգոյսի առթիւն մէջ գտնուեք երբ, ինչպէս որ ողջ միտ հասարակութիւնն ալ դիտած է, Մէծ մօռան յաղթող երևանալու ճգնաժամին զէնք ի գործ դնելէ, խնդիրն այլապէս չէ, բուն նիւթէն խուսափելէ, և եթէ պէտք է ըսել, պատշաճից և անհաճութեան ամեն պայմանները բարձի թողելը ներքին փոքրոգի սրտերու սեպտական դրօշմն եղող անձնապարծ կոկողարանութիւններէ և իր հին ու հասնողագործ փոռուն զէնքն եղող թշնամիներէ զատ ուրիշ ոչ զօրաւոր փաստ մը և ոչ օրինաւոր առարկութիւն մը ներկայացուցած է մեզի դէմ, և ո՛չ ալ կերելի թէ յաւիտեան ներկայացնելիք ունի»

Ենչու ինչ եթէ ողջամիտ հասարակութիւնը տեսաւ ու կարգայ Մէծ մօռայի 512 թ ուղի Մշոյ առաջնորդ Գեր. Խորհրդան Միջերկրական ծովուն դէմարձակուած ծանր ծանր արձագանքութիւնը ներքին և մեր ալ այն ամբաստանութեանց

աղբիւրներուն ի՛նչ ողբերէ ծագած ըլլալը, ի՛նչ անտիճանի կարեւորութիւն ունենալը, և մինչև ցայսօր աղբալին Մարտիկեան և ո՛չ մէկ կողմէ մը որ և է ամբաստանութիւն մը եկած չլուրը ցոյց տալու համար տուած համառօտ պատասխաններն»

Մէծ մօռան որ կը կոկողարանէ թէ «Երբարարութեան պարտք կը սեպել իրեն՝ դուքսի արժանաւորը դուրս և բարեկին պոխարակել», մինչև ցայսօր Գեր. Խորհրդանի աղբալիական և ուսումնասիրական ձեռնարկութեանց արձագանքներուն առջև խուլ ու համր կեանայէ և անոր անձնուէր ջանքը վրայ և ոչ երկտող յիշատակութիւն մը ըրած ըլլալէ ետեւ, երբոր միայն անոր դէմ մասնաւորներէ նիւթուած թշնամիան ամբաստանութիւններու արձագանք կը լսուի, իր այս նմանը չտեսնուած արդարաւորութեան՝ փոքր հրապարակաւ աղբիւն ներկայացնելուն փոյ ի՛նչ պատասխան կուտայ մեզի»

Թե՛ և «երբեք հոգ ընելիք բանս չէ» կըսէ, բայց միանգամայն իր տարօրինակ արդարաւորութեան հրապարակաւ յայտնութիւնը զինքը այն ատիճան կը զայցարցնէ, որ խմբագրական ասպարէզը Ռիւսկեան խողերու միջքան կարծելով, աղբալիական ունայնամտութեամբ յաղթանակներ կերպել, և լրագրին կէսէն աւելին անտեղի ծամարտակութիւններով ու ծաղրաշարժ խորհուրդներով լեւրելէ ետեւ, կենդանութիւն ինքն ինքն Մէծ մօռան աղբիւն ատենք ընելու համար իր վերջ յարձակէր ենք՝ որպէս թէ հասարակութիւնն իր ու մեր գրածները, իրան ու անիրաւը դատելու կարողութիւն չունի, և Մէծ մօռային խնդրին նժարովը կը կշռէ ու կը դատէ ամեն տեսածն ու ըստածը»

Երկրորդ՝ Մէծ մօռան «ի ստիպողական հարկէ» մէկուն անպատեհ հանգամանքը հրապարակած առեն զինքը կարկեցնելու կը ձգնիք եղեր, հետեւաբար չուղեր եղեր Մասիսի կշիւը մանել, Մասիսը երբեք փափաքած չէ և չփափաքիր Մէծ մօռան իր կշիւն մէջ ընդունելու՝ աղբաշտոնը անցնել տարի ուրիշ հայ թերթի մը վրան առած ու կատարած է»

Ուստի մենք Մէծ մօռայի կշիւն ծիծաղաբարձ խնդիրը մէկիւր թողով՝ լրջաբար կը պատասխանենք թէ Մասիսը ոչ երբեք Մէծ մօռային իրաւունքը կը զանայնոր և է լուրի հրատարակութեան. բայց արդարաւորութեան հարկ մը վճարած կը համարվ մինչև ցարդ իր աղբալիութեամբ ըրն և մաքրակրօն փառքն հաշակելու և աղբիւն սեղն ու համակրութիւնը գրաւած եկեղեցականի մը դէմ մասնաւորներէ արձակուած թշնամիան նողկալի ամբաստանութեանց աղբիւրը քննել և անարատ համարել մը պաշտօնական կենալ»

Կարգէն ո՛չ են Գեր. Խորհրդանի դէմ առանց աղագոյցի Մէծ մօռայի բերնով ամբաստանութիւն ժայթքող մասնաւորները, որոց թշնամիան բանդաղու շանայը վրայ կը յենու Մէծ մօռան, և բոլոր աղբիւն վկայութիւնն առ ոչինչ զերթով իր տարօրինակ արդարաւորութեամբ Գեր. Խորհրդանը երկինքէն հօր և ջուր տեղացած ժամանակի մարդոցմէ այս սինքն «Սոյնան դարու և Սոյնայ ու Գոմարայ անօրէն ժողովրդոցմէ աւելի մեղապարտ և ամբարշտ կը ներկայացնէ»

Մէծ մօռան մեր տարակոյրը լուծեք է՝ Գեր. Խորհրդանի թշնամիներէն մեկուն նամակը ուրիշ մէկ քանի անտարազիր նամակներու հետ այս անգամ հրատարակելով՝ Թողուէք որ շատ իրաւացի կատարածներ ընելու տեղիք ունենք թէ այն նամակներն ամենն ալ մէկ կողմէն եղած են, այս օրուան օրս Խորհրդանի թշնամութիւն ընտելեքն այն անձինքն են, ուրանք 10-15 տարիէ ի վեր Մշոյ վանքին և վիճակին բարեկարգութեան համար աղբալին Մարտիկեան ըրած ամեն ճիշդերն ի դերուն հանելու աշխատած են»

Եւ անձինքն են, որանք ամէ 10 տարի առաջ Խորհրդանի առաջնորդ հանգուցեալ

Մատթէոս վարդապետի պէս բանիբուն ու բարեհամար առաջնորդը փախուցին իրենց անգուլ հակառակութիւններով ու թշնամութիւններով»

Եւ անձինքն են, որանք Կարնոյ նախկին առաջնորդ հանգուցեալ բարեկիցատակ Գրիգորիոս արքեպիսկոպոսի պէս աղբալիութեամբ և հանձարով նշանաւոր եղող առաջնորդին դէմ ալ ամեն վատ միջոցներ ի գործ դնելով ան ալ փախուցած են»

Եւ անձինքն են, որ դեռ երկու տարի առաջ ալ Կեսարացի Կարապետ արքեպիսկոպոսի պէս մաքրակրօն և հեզ առաջնորդը հարածեցին»

Եւ անձինքն են, որոց պարագլուխը այն է Մշոյ երբեմն առաջնորդ և Ս. Կարապետի վանուց փանհայր Օգոստինոս եպիսկոպոսը՝ զործած անհամար և ծանր ծանր յանցանոց, անիրաւութեանց, յաւիրջողութեանց և հարստահարութեանց համար ամէ 11 տարի առաջ Մշոյ առաջնորդութենէն հանուելով Ս. Պօլս բերուեցաւ, դատուեցաւ և տարիի մը չտի Ս. Փրկչէ հիւանդանոցին մէջ արդիւրեղէ ետեւ, անգամ մ'ալ Մշոյ վիճակը ոտք չկոխելու դատապարտուեցաւ»

Եւ անձինքն են, որանք ամեն բարեկարգութեանց թշնամի և արգելք ըլլալուն և ուրիշ զանազան ծանր յանցանքներու պատճառաւ Մոռչէն արքունուած և Եփոյ այլ և այլ վանքերը դիտուած էին ապաշխարութեան համար. բայց ետեւ աղբալին Մարտիկեան փոխարինութիւններէն օգուտ քաղելով նորէն մէկիւր մէկիւր Մոռչ դարձած են, ինչպէս նաև Օգոստինոս եպիսկոպոսն ալ, որ Գեր. Խորհրդանի բարեսրտութենէն իր ծերութեան օրերը իւր հայրենեաց մէջ անցունելու շնորհ ձեռք բերած է, և հիմա անոր դարան կը լարէ»

Ս. Երջապէս այն անձինքն են, որոց գլխաւոր կամակից ու գործակից համարուող և Մէծ մօռային նամակ գրող ինքնակոչ Մասիսեան 2 միջնորդ Ս. արքան արան, ամէ 10 տարի առաջ Պատրիարքարանի մէջ պատճառութիւն ըրած ժամանակ, Բաղէի վանքէն Միջերկրական ծովուն թողուցած գոյքը Ս. Պօլս բերելու համար հանգուցեալ Յակոբ սըրբազանի կողմէն Բաղէ դիտուած, և այն կողպուտները բառին իրական նշանակութեանը փոխելով, և իրեն Պատրիարքին հաւատարմութեամբ ապաստար Մշոյ խառնուելու իրենց փոխարին ծառայեք նշանակելով, այլ և այլ պատճառներով Պատրիարքը խարխուր ու հոն մնացեր է, և այն որ Եփրատ գետէն անցնելու համար ծոցը 5 լուրուշ չունէր, բիշ միջոցի մէջ հրատարակել և Մշոյ վիճակին երևելի մէկ փարձակալ, իշխանը, ամիրան եղեր է ի՛նչպէս և ի՛նչ միջոցներով»

Մշոցեց հարցնելու է՝
Եւ անձինքն են անհա՛ Խորհրդանի հակառակորդները, որանք մինչև հիմա ըրածնին կուգին անշուշտ այսուհետեւ ալ շարունակել, բայց Խորհրդանի իրենց արգելք և խոչընդոտ ըլլալուն համար, զայն ալ վերջոյն ալ առաջնորդներուն պէս հարածելու կաշխատին»

Եթէ Մէծ մօռան որ 12 տարիէ ի վեր Եղբին մէջ կը հրատարակուի. որ Եղբին ընթացքին և բոլոր գործերուն խորքը կը թափանցէ. որ ինքզինք Եղբին Մենտորը կը կարծէ. խրատներ, հրահանգներ պատուէրներ կուտայ, պատգամներ կուտայ, մեծին ու փոքրին խելք կը սովորեցնէ և իրեն Եղբին մեծ ծառայութիւններ ըրած կը պարծի. եթէ կըսենք Մէծ մօռան մեր վերը նշանակած աղբալին անց բերէն տեղեկութիւն չունի, կը յաւանք իր խնդրութեանը վրայ, իսկ եթէ ունի և դիտութեամբ ու կամաւ Խորհրդանի թշնամիներուն բերան գործիք և արձագանք կը լսուի, շարժառիթն ինչ ըլլալը հասարակութեան կը թողուիք դատել»

Եւ անհա՛, հասարակաց կարծիքն այնպիսի ատենան մ'է, որ կրնայ արդարութեամբ դատել Մէծ մօռային այս առթիւն մէջ ալ

բռնած ընթացքը, ինչպէս որ ուրիշ մէկ քանի նմանօրինակ պարագայներու մէջ դատած է՝ Իսկ մենք չենք կրնար թողուլ որ ճիշդը գրուանին ներքեւ ծածկուած մնայ, և որչափ որ մեղի պատիւ համարած չենք և չենք համարիր Մէծ մօռայի պատրուակեալ նպատակներու թերադրութեանէն ըրիւմ ամեն արտաւոյ խաբերուն պատասխանել, բայց և այնպէս չենք կրնար սոյս առթիւ իր բուն նիւթէն դուրս ըրած մէկ քանի խաբերուն վրայ ալ անարկութիւն մը չենք»

Երբար անհամար է ծիծաղիկս ըրունել երբ բարձրապատիւ (1) Մէծ մօռան մեր Գեր. Տեղապահ սրբազանի կողմէն բանիւ լսած ու գրի առնելով հրատարակած տեղեկութիւններու մէջ մեզի անհասկանալի պաշտօնական բերան մը կը նշուի, իրեն թէ Թալէրեանի, «Եւսէլու» տի կամ Մէթերնիքի դեպքանագիտական պաշտօնագրերն ըլլայ

Խիստ ընտիր ստիպաւնայի խիւ լատան
որն որ փորձով շատ օգտակար գտնուած
է շատ տեսակի ակտերուն, զորորինակ գրու-
լտու վերք, սրբաձա, թեւեղու պաղաւթ
մանապղ, թէ ներքին և թէ արտաքին զա-
նազան վէրքերուն, և արեան ապականու-
թեան յուսալ եկած ամեն տեսակ հի-
ւանդութիւններուն :

Ալ ծախուի Ղ ալաթիա թիւ 17 Իօ.
մէր փոզող Մանրիկայի մարդան :

Օգնական խմբագիր
Ա. Մ. Գեորգեան

Խմբագիր-Տնօրեն
Կ. Ս. Իսթրիճեան

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՄ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

Գևորգ (Մարը) ան.	400	Լիբա	— 12
Տերմանկ			— 7
Գևորգ հատիկ (Ճէհրի) Լեւիւրի	400	Լիբա	— 10
Բուրդ Գըրմը կէս լուաց.		հօխա	— 9
Հի լուացուած	400	Լիբա	— 7
Տաճկաստանի	400	Լիբա	— 8
Բամպակի Պարսկաստանի և Վրաստանի հօխ.			45 — 16
Ատոր. Կիպրոս. Ասամա		հօխա	—
Թիֆլիզ. Լեւիւրի Գանկըրը	400	Լիբա	42 — 15
Աֆիօն			260
Քիլիքէ Տերու լանուած	α		20 — 21
	α		—
Մեղրամոմ դեղին Տրսպիլդոն	400	Լիբա	— 28
Անատոլու	α		— 27